

Ropstatické klíny do našich hlav! Masochismus všedního dne Romana Ropse

Poté, co se ve Tvaru objevilo několik básní Romana Ropse, vydává nakladatelství Petra Štengla první sbírku téhož autora – kdo se skrývá za pseudonymem, odkazujícím k jedné z knih Miloše Urbana, není známo. Přesto nelze říct, že to není podstatné.

Titul Ropsovy prvotiny prozrazuje mnohé: bude se básnit *À la thèse*, bude se básnit navzdory dobrým mravům, napříč k ustáleným, de facto kopírovaným poetikám vyrostlým z apolitického umění let devadesátých a nultých. Neobjasní-li někomu titul knihy, s jakým zadáním se tu budou kalit básničky, nechť se zaměří na kompozici obálky: lebka s nosem klauna na černém podkladu je symbolem primitivním, avšak naprosto jasným. Tohle nebude žádné pokračování tradice přerušené neblahým vývojem dějin v letech 1948 až 1989, nýbrž pirátský nájezd s klauniádou kritické reflexe nejrůznějších ideologických monumentů našeho věku. Pro forma: *À la thèse* je knihou komponovanou, anebo by se tak aspoň mohla jevit strukturou položek obsahu. Čtyři věty se „sólím pro hlasový syntezátor a elektrickou kytaru“ člení tok surreálně fantasmagorických obrazů z doby, v níž vedle sebe musí existovat tábory vysmívaných a stoupenci establishmentu, umění nabité jistým emancipačním potenciálem a ranní kuchyňské analýzy nad *Hledáním ztraceného času*.

Mediální blitzkrieg

Pod skořepinou formy se už po prvních stranách odhalí poněkud znervózňující autorovy pracovní postupy. Rops zřejmě pochopil, že nastal čas dát jistému, masochisticky založenému okruhu čtenářů to, co v krátkých náznacích můžeme každý den nasávat z mediálních zpráv, z politologických komentářů a co se dnes zkapalňuje v temných předtuchách dob budoucích. Nahlédneme-li do knihy odzadu, jako bychom tu na pozadí četli otázku: proč se dál pokoušet o sestup „na hlubinu“ trýznivých existenciálních dilemat, proč znovu otevírat boje nespočetněkrát prohrané, když můžeme přistoupit k věci takřka hotové a vysoustružit ji do tvaru, který možná leckdo dokáže vytušit, avšak nikdo, kromě několika jurodivých, jej nedokáže vypsát? Doba, kdy drtivá většina obyvatel měst vyklízí pozice reálně zakoušeného života a dobrovolně, ba dokonce s láskou k vlastnímu facebookovému profilu se stěhuje na vlny pulsující v rytmu mediálních blitzkriegů, si zkrátka vynutila svého autora, a ten jí dal co proto.

Starý svět se rozpadá a s ním pomalu odchází i jeho jazyk. Vidíme to na současné produkci – ať si Simona Martínková-Racková, editorka *Sta nejlepších českých básní 2012*, vzdychá nad devadesátými léty a tvrdí, že minulý rok se odehrál v duchu velkých návratů. Uniklo jí všechno. Nevšimla si, že například takový Martin Stöhr už může věru jen kopírovat grafiku Těsnohlídkových básní, žvanit o marmeládové krvi a nerozumět ničemu z toho, co se děje pod okny jeho bytu, přehlédla život na periferii. Uvízla v době, jejíž strategové za každých okolností horovali pro individuum a stavěli ho do centrální kulturní pozice. Pochopitelně, vždyť co jiného chtít než plný existenciální prožitek, co jiného klást na druhé než sebe samého, jak účinněji druhého zbavit sil než transpozicí vlastní impotence? Účinnější prostředek k tomu, jak nalomit vůli, bychom dnes našli jen stěží. Není se proto čemu divit, pokud Rops píše: „Chtěl jsem napsat milostnou báseň/ ale furt z toho leze třídní boj.“

S čím dál silnějšími křečovitými záškuby, jimž dnes podléhá už celý západní svět se svou kulturou výjimečných osobností, bychom možná po poezii mohli chtít, aby se i ona vzdala svých modernistických kultů. Rops k ničemu nepotřebuje takzvaný lyrický subjekt, dokáže se chopit světa, aniž by si vypomáhal hračkami u nás tak přemnožených lyrických jajašků. Proto také ta příšerná tříšť, jíž v jeho textech musíme čelit.

Nezaměstnanost a kosmodisk

Co tu stojí za pozornost, je především autorova schopnost historické paralely. Asociační metoda k sobě staví dosud jen předpokládané skutečnosti: „Adolf Hitler™ + 6 milionů Židů = výrazná i když/ kontroverzní osobnost/ protibolševického odboje/ omluvte mě nemám paměť/ na čísla/ (v případě potřeby obraťte vzhůru nohama)// budu potřebovat právníka“. V textech jiskří souvislosti tak neočekávané, že i ti, kteří se už dávno utopili v kejdě oficiálně schválených dějin, musí bušit na ohrady, do kterých se sami zavřeli. Stačí vypočítat některé postavy, které se tu zmiňují: Hepnarová, Adamec, Kubiš, Pich-Tůma, ale třeba i Václav Havel (a jeho letiště). Milane Kozelko, zdá se, že v tom nejsi sám... Čeho se Ropsovým textům naopak dostává jen velmi uměřeně, jsou výboje obrazotvornosti. V této disciplíně ovšem vždy budou lepší ti, kdo vzdělávají poezii takřka k dokonalosti z fermanu svých duchovních vůdců, Petra Krále na jedné straně a Karla Sýse na straně druhé.

Pozornosti by nemělo uniknout ani to, na jakých základech Rops mnohé své texty staví. Nemůžeme popsat celou sbírku, v jisté výseči však lze zpozorovat konkurenční napětí mezi prostorem sociálním a virtuálním – v krátkosti je to shrnuto dvojverším „jsou lidé kteří nemají práci/ a lidé kteří používají kosmodisk“. Virtuální prostor, do něhož se dnes masa uchyluje, už nejspíš definitivně tvoří nedílnou součást reality (viz například krátký text *Kyberfeudalismus* ve sborníku *Tři svíce za budoucnost*, 2012). Některé Ropsovy básně se v podstatě omezují na střídání vyžvatlaných banalit, kolujících nejen na internetu, ale v médiích obecně. I takový svět však lze obrobit jazykem umění. Jak se zdá, budeme si muset na takový vpád virtuální reality do literatury teprve zvykat – všechny ty básně z překladače, básně z televize a reklamy až příliš ostře kontrastují s tím, co (možná s nepřiznanou inspirací poválečným realismem) psal Ivan Diviš v roce 1984: „Poezie je nejspíš atmosféra, obmykající veškerou zemi a všechno živé, co se po ní plazí a plahočí. (...) Straní životu, ale jen za určitých podmínek, tj. těch a oněch, které dobrovolně neabdikovaly na samu podstatu dřene stromu, kostelíka v poslední italské vesnici, volského stáda hnaného pastevcem.“ Ano, to bezpochyby stále platí, k pastevci bude ale třeba připsat moderátora reality show a kouzelníka Žita. Holy fuck!

Zavést poezii na scestí

A pak jsou tu samozřejmě vize. Oslavujme každého autora, který nejenže nám vyzpívá píseň lásky o chrchlech na chodnicích, který se ozve proti skákacím hradům instalovaným na posvátná místa historie, který ale s jistým patosem ukáže k horizontu, řka: „nikdo nezaregistroval tichou výměnu/ lékořicových pendreků za teleskopické/ přítom jejich chuť/ nová receptura“.

Rops toho v jedné knize udělal pro současnou poezii ažaž, spolehlivě ji totiž zavedl – na rozdíl od mile zábavného Lakatoše Kubíčka – na scestí. Řekl toho na sebe přitom tolik, že se vůbec nemůžeme divit, zvolil-li si ke své práci pseudonym. Neudělal bych to jinak. Doba bude ještě zlá a je blázen ten, kdo nechce vidět, čím se řídí veřejné mínění a personální psychologové. Rops zřejmě četl a na rozdíl od našich přátel existencionalistů i pochopil význam jednoho okrajového textu Leonida Andrejeva: „V co by se zvrhla lidská společnost, kdyby člověku bylo náhle odepřeno právo či povinnost být sám! V hordy prázdných žvanilů, v kolekci jedinců průhledných jak sklo a ubíjejících se navzájem svou jednotvárností; ve zpustlé město, kde jsou všechny dveře otevřeny, okna dokořán a kolemjdoucí znuděně (...) pozorují stále stejné postelové scény.“

Autor je literární kritik a spisovatel.